

Enn Vetemaa 70

Selle aasta 20. juunil sai Eesti juhtiv naiadoloog ja armastatud kirjanik Enn Vetemaa suurema kärata 70. Aga et südasuvel juubeldamine pole teadagi kuigi väarikas ja kirjamehel romaanita juubelit pidada nagu ei sobi, tähistati Enn Vetemaa juubelit 18. oktoobril kirjanduslikul kolmapäeval, kus kanti ette tema värskemad loomingut ning esitleti kirjastuse Tänapäev väljaandel ilmunud romaani "Vaba Vaimu Vennaskond ehk Vanahärrade kummalised rõõmud".

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 10 26. oktoober 2006

Mida kirjastajad raamatumessilt leidsid

Seekordselt Frankfurti raamatumessilt leidsid eesti kirjastajad nagu ikka mitmeid huvitavaid raamatuid.

Lõbusõit jänese seljas

Leidsin oma lemmiku Taiwani boksi. See mustvalge lasteraamat ei hakanud kohe silma, kuid nüüdseks olen seda juba mitu korda algusest lõpuni lehitseanud. Peened, filigraanselt ja tundliku käega joonistatud pildid teevad raamatu ülimalt sõbralikuks ja pehmeks. Suure ja väikese kontrast, ebaharilikud rakursid, väiksemategi tegelaste väljendusrikkad ilmed ning piltide dünaamika paneb fantaasia lendama. Iga laps sooviks endale armsat ja hiiglasuurt jänest, kelle seljas saaks öö otsa lennata.

Tiina Tomingas
Koolibri

Tundlikud jaapanlased

Imelisi raamatuid nägin ja sirvisin Jaapani kirjastajate väljapanekul. Tee- ja bonsairaamatuid, mis nabi ja täpse sõnaga, erilisel peenel paberil, mustvalges trükis, kauni tundliku kujundusega, on raskete klantspaberil albumite kõrval ikka väga kosutav vaadata ja nautida.

Signe Siim
Maalehe Raamat

Kallis külluslik kapriis

Kirglikumad avastused TEA Kirjastusele sobivast repertuaarist hoian mõistagi saladuses. Aga hobi korras otsib mu silm messil alati ka raamatut, mille kohta võiks öelda "kapriiselt luksuslik". Sel korral ei tahtnud käest panna üht Itaalia kirjastaja eksklusiivset šokolaadiraamatut, kus mäng paberi, värvi, foto ja graafikaga oli sedavõrd peen, et raamatu külluslik maitsekus oli vaid hapras kauguses täielikust labasusest. Mu avastajaindu kaandas pisut küll hilisem teadasaamine, et too raamat oli valitud oma valdkonna aasta raamatuks. Aga ikkagi ei lähe see meelest, nagu ka kahetsus, et meie raamatuturg on sellisteks kalliteks kapriisideks vist veel liiga argine.

Riina Lõhmus
TEA Kirjastus

Kaotasin ja kahetsen kibedasti

Ainult korra sain käes hoida ameeriklaste tänuväärset õpetust, 240 lehekülje paksust raamatut sellest, kuidas õpetada last potil käima. Kaanest kaaneni värviline, rohke pildimaterjaliga (aga poliitiliselt korrektne – ei ühtegi paljast tagumikku!), kindlasti kohutavalt tark ja õpetlik.

Aga ma kaotasin selle ära! Otsustasin potilkäimise õpetusest sünopsise

tegemiseks aega võtta ja selle kirjastuse boksi juurde hiljem naasta, aga ma ei leidnud messimelust enam kirjastajat, raamatust rääkimata.

Mari Karlson
Tänapäev

Raamat, mida loomapidajad on ammu oodanud

Lisaks paljudele raamatutele lemmikloomade pidamisest on loomasõprade hordide õnneks saadaval ka väike käsiraamat dinosauruste pidamisest kodustes tingimustes.

Laialdaste teadmiste ja pikaajalise praktikaga inglise zooloogi Robert Mashi raamat annab põhjaliku ülevaate dinosauruste liikidest, nende kasvatamisest, toitmisest, treenimisest ja optimaalsest keskkonnasõbralikust utiliseerimisest.

Hollywood on suutnud meid uskuma panna, et dinosaurused, need on midagi suurt, vaenulikku ja dressuurile mittealluvat.

See raamat tõestab sootuks vastupidist. *Compsognathus* on näiteks ülalavalts sõbraliku iseloomuga kaaslane, seda muidugi juhul, kui ta on õppinud teid ära tundma.

Samas tuleb ka meeles pidada, et on väliselt väga sarnaseid, kuid iseloomult

erinevaid liike: ühed armastavad beebidega hullata, teised beebidest toituda.

Kahtlemata läheb meil konkurentidega rebimiseks, kes saab kirjastada koeraküpsiste retseptiraamatu! Vestid ja saapakased lemmikloomale on juba eilne päev, lähenemine peab ikka hooliv ja isikupärane olema. Üksnes harva õhtul kodus julgen unistada, et kui kõikidel eesti lastel oleks selline elu, nagu suuremal hulgal tõukoortel...

Andrus Maide
Varrak

Vastulause Varrakule

Esitaks tuleb mainida, et minu õpetatud kolleeg kirjastusest Varrak eksib täielikult ja ei anna endale aru maailma kirjastustrendidest.

Messi üks naelu ja ihaldatumaid trükiseid oli "Mehed, kes koovad & koerad, kes armastavad kuduvaid mehi". Üllitises on 30 võrratut lõiget, kuidas mees ja koer võiksid saada üksteisega sobiva riietuse. Raamatu tiraaž ja läbi müük saab olema kordades suurem kui keskmisel emakeelsel raamatul.

Et konkurendid meid ei edestaks, võtsime raha kohvrast ja tasusime kohapeal.

Tauno Vahter
Tänapäev

uudis

Aabits teenis rahvusvahelise tunnustuse

Kirjastuse Koolibri aabits pälvis EEPG (*European Educational Publishers Group*) korraldataval õppekirjanduse konkursil pronksise autasu, mis anti üle Frankfurti raamatumessi avapäeval toimunud pidulikl tseremoonial. Raamatu autorid on Sirje Toomla ja Jaanus Vaiksoo, kunstnik Kadri Ilves, toimetaja Margit Ross ja kujundaja Endla Toots.

Esikoha võitis algklasside kategoorias Hispaania kirjastuse Editorial Vicens Vives inimese- ja loodusõpetuse õpik ning põhikooli- ja gümnaasiumiõpikute kategoorias Šveitsi kirjastuse Lehrmittelverlag des Kantons Zürich prantsuse keele õpik.

EEPG koondab õppekirjanduse kirjastusi 23st Euroopa riigist.

Paljundushüvitus alustab

Alates käesolevast aastast hakkavad eesti kirjanikud ja kirjastajad saada paljundushüvitus, mille maksmisega tegeleb Autorihüvitusfond, kus oodatakse avaldusi 1. novembriks.

Kirjastustele makstakse hüvitust viimase 10 aasta jooksul ilmunud ISBN ja ISSN numbriga teoste nimetuste arvu pealt, kirjanikele ning õppe- ja teaduskirjanduse autoritele aga Rahvusraamatukogu rahvusbibliograafia andmebaasis registreeritud teoste nimetuste arvu pealt. Täpsem teave Autorihüvitusfondi kodulehel www.ahf.ee.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2006

Ian Rankin ja tema kuritegelik maailm

Krista Kaer

Praegusel ajal, kus detektiivromaanis on esiplaanile tõusnud raske lapsepõlvega koletislikud sarimõrtsukad, mõjub Ian Rankin mõnusalt traditsioonilisena. Ta kirjutab korralikku politseiromaani – mille peategelane on isepäine ja autoriteete trotsiv politseinik –, kuid on sellegipoolest leidnud suure hulga austajaid kogu maailmas.

Ian Rankin kirjutas oma esimese romaani Edinburghi politseinikust John Rebusest ("Knots & Crosses" [Sõlmed ja ristid]) õieti teadvustamata, et ta kirjutab kriminaalromaani. See oli lihtsalt vorm, mille ta alateadlikult valis ning hiljem on ta leidnud, et kriminaalromaan võimaldab tal öelda Edinburghi kohta kõik, mida ta öelda tahab. Politseinik on inimene, kes pääseb ka sinna, kuhu tavaline linnakodanik ei pääse ning juurdlus võib viia ta kokku nii linna kõige mõjukamate inimestega kui ka põhjakihi tegelastega. Valitud žanr on aga ilmselt tinginud selle, et Rankin on praeguseks saanud peaaegu kõik krimikirjandusega seonduvad auhinnad, mitu muud kirjandusauhinda ja OBE (Briti Impeeriumi ordeni) kirjandusele osutatud teenete eest, kuid mitte kõige mainekamaid preemiaid. Kriminaalromaanide autoreid ei esitata üldiselt Bookeri preemiale, aga kes teab, võib-olla hakkab ka see tava muutuma, sest kriminaalkirjandus on juba ülikoolide õppekavas.

John Rebus

Ian Rankini raamatud on teinud kuulsaks tema kangelane John Rebus – võrdlemisi halva iseloomuga keskealine politseinik, kes ei taha hästi ülemuste sõna kuulata, jumaldab rokkmuusikat ja armastab lõõgastuda Oxfordi baaris, kuhu satub üsna sageli ka Rankin ise. Rebuse suhted naistega on üsna keerulised, ta on lahutatud ja tal on tütar ning naised kalduvad üldiselt ilmuma tema ellu üksnes ajutiselt. Samal ajal

Ian Rankin on tunnistanud, et kriminaalromaan võimaldab tal öelda Edinburghi kohta kõik, mida ta öelda tahab.

on mees sügavalt tööle pühendunud, võtab võitlust kurjategijatega isiklikult ning tema jaoks ei ole olemas tööaja ja vaba aja jaotust.

Esimese Rebuse raamatu ilmumisest möödub peagi 20 aastat ning küllap on nii mõnigi hilisem karmi käitumisega ja kuldse südamega politseiniku kuju loodud tema eeskujul. Ian Rankin on lasknud oma tegelasel tegutseda

reaalajas, mis tähendab, et Rebus saab järgmisel aastal 60 ja peab pensionile minema. Kirjanik on öelnud, et edaspidiseks on mitu võimalust: Rebus jätkab pensionipõlves eraviisiliselt tööd või asub telgitaguse jõuna abistama noort kolleegi Siobhan Clarke'i, keda võib mõnes mõttes tema õpilaseks pidada. Pole välistatud ka see, et Rankin oma kangelase lihtsalt tapab. Selleni on aga

aega veel kaks raamatut. Eelviimane raamat ilmub lähemal ajal, selle tegevus toimub G8 liidrite kohtumise ajal Edinburghis ning Rankin laseb Rebusel kohtuda ka George Bushiga.

Tänapäeva probleemid

Ian Rankini erakordne populaarsus on seletatav ka sellega, et tema raamatud annavad tõesti väga põhjaliku läbilõike

Edinburghist. Rõhk on muidugi kuritegevusel, aga see annab võimaluse vaadelda teravas vormis mitmeid tänapäeva probleeme, nagu immigratsioon, vägivalda mõju ühiskonnas, mineviku pained, relvakaubandus jne. Tema tegelased on mitmeplaanalised ja usuvad, mitmed neist esinevad peaaegu kõigis raamatutes ja jäävad meelde elusate inimestena, mitte ühemõõtmeliste illustatsioonidena.

"Põhjusi otsides"

Varrak alustab Ian Rankini raamatute väljaandmist kuuendast raamatust "Põhjusi otsides" ("Mortal Causes"), mille alguses tapetakse noormees, kes osutub tuntud allilmategelase pojaks. See kurjategija – Suur Ger Gafferty – on Rebuse vastand, kellel on temaga samal ajal palju ühiseid jooni. Nad on nagu kaks vastandpoolust, mis ei saa ilma teineteiseta eksisteerida.

Kui juba Suur Ger Gafferty Rankinil mängu tuli, siis vilksas ta kas või korraks igast raamatust läbi. Erandiks on ainult üks romaan, millest Rankin ta sõbra palvele vastu välja jättis.

Kuuenda raamatu valisime sellepärast, et siin on Rebus juba suhteliselt välja kujunenud. Ta on aja jooksul muutunud, muutunud on tema muusikamaitse, lugemus, isegi suhtumine mõnda asja.

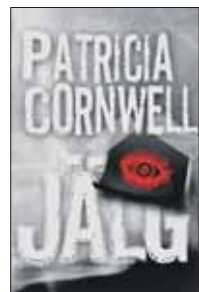
"Põhjusi otsides" annab ettekujutuse sellest, milliseks autor oma kangelase on vorminud, ning siis võib suunduda tagasi päris algusesse, lugeda esimest Rebuse raamatut ning minna koos temaga edasi.

Põhjusi otsides

Ian Rankin
Inglise keelest tõlkinud
Anne Kahk
344 lk
pehme köide

ilmunud

Jälg
Patricia Cornwell
Inglise keelest tõlkinud
Urve Liivamägi
256 lk
pehme köide

Tuntud kriminaalkirjaniku järjekordne mõrvalugu kohtuarst Kay Scarpetta praktikast.

Scarpetta on tagasi Virginias ja seekord oma järglase kutsel, kes vajab tema abi ühe 14-aastase tüdrukuga seotud juhtumi juures. Scarpetta tuju rikuvad aga suured muutused endises töökohas. Loomulikult tegutsevad raamatus ka teised Kay Scarpetta lugudest tuttavad tegelased – Benton Wesley, Kay õetütar Lucy – ja ei puudu ka eriti jõhkrad mõrtsukad, kes ohustavad Scarpetta ja tema lähedaste elu.

Scarpetta lugude sarjas on ilmunud juba 13 raamatut ning lisa tuleb veelgi.

Janitšaride puu
Jason Goodwin
Inglise keelest tõlkinud
Juhan Habicht
288 lk
kõva köide

"Janitšaride puu" tegevus toimub Osmanite impeeriumi lagunemise aegses 19. sajandi Istanbulis. Raamatu peategelane on detektiiv Yassim, kelle teeb eriliseks tõik, et ta on eunuhh. Samal ajal tagab see talle aga sissepääsu paikadesse, kuhu mehi tavaliselt ei lasta, näiteks sultani haaremissse. Yassimile tehakse ülesandeks uurida välja sultani õukonnas toimunud kahe saladusliku surma asjaolud. Kõigepealt kägistatakse haaremiss üks tütarlaps ning siis leitakse jõhkvalt mõrvatuna üks sultani reformitud armee kadett. Ka see surm ei jää viimaseks ning Yassimil tuleb palju vaeva näha, et saladuseni tungida.

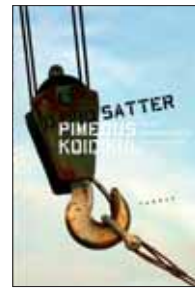

Templi viimane saladus
Paul Sussman
Inglise keelest tõlkinud
Allan Eichenbaum
520 lk
kõva köide

See on põnevusromaan, mille tegevus toimub Lähis-Idas. Kui arheoloogiliste väljakaevamiste alal leitakse eaka hotelliomaniku surnukeha, arvab inspektor Jussuf Khalifa alguses, et tegu on lihtsa juhtumiga.

Mida rohkem ta aga asjas selgust saab, seda ärevamaks muutub. Nimelt tuleb juhtum talle meelde üht varasemat kuritegu, Iisraelist pärit naise mõrva, mis on jäänud teda vaevama. Inspektor arvab, et nad võtsid tookord kinni vale mehe.

Nii muutubki rutiinne uurimine millekski hoopis sügavamaks, mille juured viivad iidsesse Jeruusalemma.

Pimedus koidikul
David Satter
Inglise keelest tõlkinud Kullo Vende
288 lk, kõva köide

David Satter püüab oma uues raamatus kirjeldada, kuidas tekkis ja kujunes Venemaa kriminaalne ärieliit ning kuidas see haaras enda kätte Vene riigimasina, mis omakorda tõi kaasa suure osa rahvastiku vaesumise ja demoraliseerumise.

Raamat koosneb arengu- ja isikulugudest. Arengulood näitavad, kuidas kuritegelikud oligarhiajõud saavutasid Venemaal oma praeguse ülevõimu, lood tavalistest vene inimestest aga moodustavad selle "eliidi" tegevuse sotsiaalse konteksti. Omajagu tähtis on ka see, et tavaliste vene inimeste lugude jutustamine pakub võimaluse neid aidata.

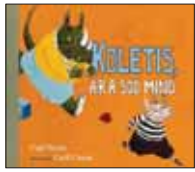
David Satter on Hooveri instituudi uurija, kes spetsialiseerunud Nõukogude Liidule ja postkommunistlikule Venemaale. Nõukogude võimu ajal töötas mees Financial Times'i korrespondendina Moskvast.

Kirjastuses Varrak on ilmunud ka David Satteri nõukogude aega käsitlev "Meeletuse ajastu. Nõukogude Liidu allakäik ja langus" (2005). Raamat algab Vene parlamendihooone ründamisega Boriss Jeltsini käsul ning Satter näitab selles individuaalsete lugude kaudu, mida tähendas riigi rajamine vääradele ideele, kuidas inimesed olid sunnitud selles riigis käituma ning kui traagilised tagajärjed olid Nõukogude juhtkonna püüdlustel reaalsust jõuga muuta.

"Meeletuse ajastu" põhjal on valmimas dokumentaalfilm, mille võtted toimusid möödunud suvel osaliselt ka Eestis. Film peaks valmis saama 2007. aasta kevadeks ning seda loodetakse näidata kõikjal maailmas.

ilmunud

Koletis, ära söö mind
Carl Norac
Illustreerinud
Carll Cneut
Tõlkinud
Mihkel Pööning
26 lk, kõva köide

Aleks on hea isuga siga. Toit meeldib talle kohe väga. Ühel päeval, kui Aleks jõe ääres kolab, et endale midagi nosimiseks leida, satub ta vastamisi suure koletisega. Õnnetuseks on aga ka koletis väga hea isuga. Ja eriti hästi maitsevad talle väikesed pörsad... Kuidas Aleks koletise üle kavaldab ja plehku pääseb, sellest saategi lugeda sellest toredate piltidega lasteraamatust.

Jänes Felix maailma-laste juures
Annette Langen,
Constanza
Droop
Tõlkinud
Mari Eerme
34 lk, kõva köide
Kui Sophie on pere

regat Rootsist suvitamas, juhtub õnnetus, ning tema kaisujänes Felix kukub paadist vette. Sophie on väga õnnetu, kuid varsti hakkavad maailma eri paikadest talle kirjad tulema. Selgub, et Felix ei uppunudki ära, vaid seikleb mööda maailma ja saadab armsale Sophiele oma põnevatest juhtumistest kirju.

Jänes Felix on oma seiklustega tohutult populaarne tegelane Saksamaal, lisaks raamatutele on temast tehtud hulk joonisfilme, mida meilgi näidatakse, ja tal on oma fännklubi. Raamatuga on kaasas Uus-Meremaa maoriide armastatud lauamäng.

Kassipoeg kodus
Tõlkinud
Tiina Voolaid
48 lk
kõva köide

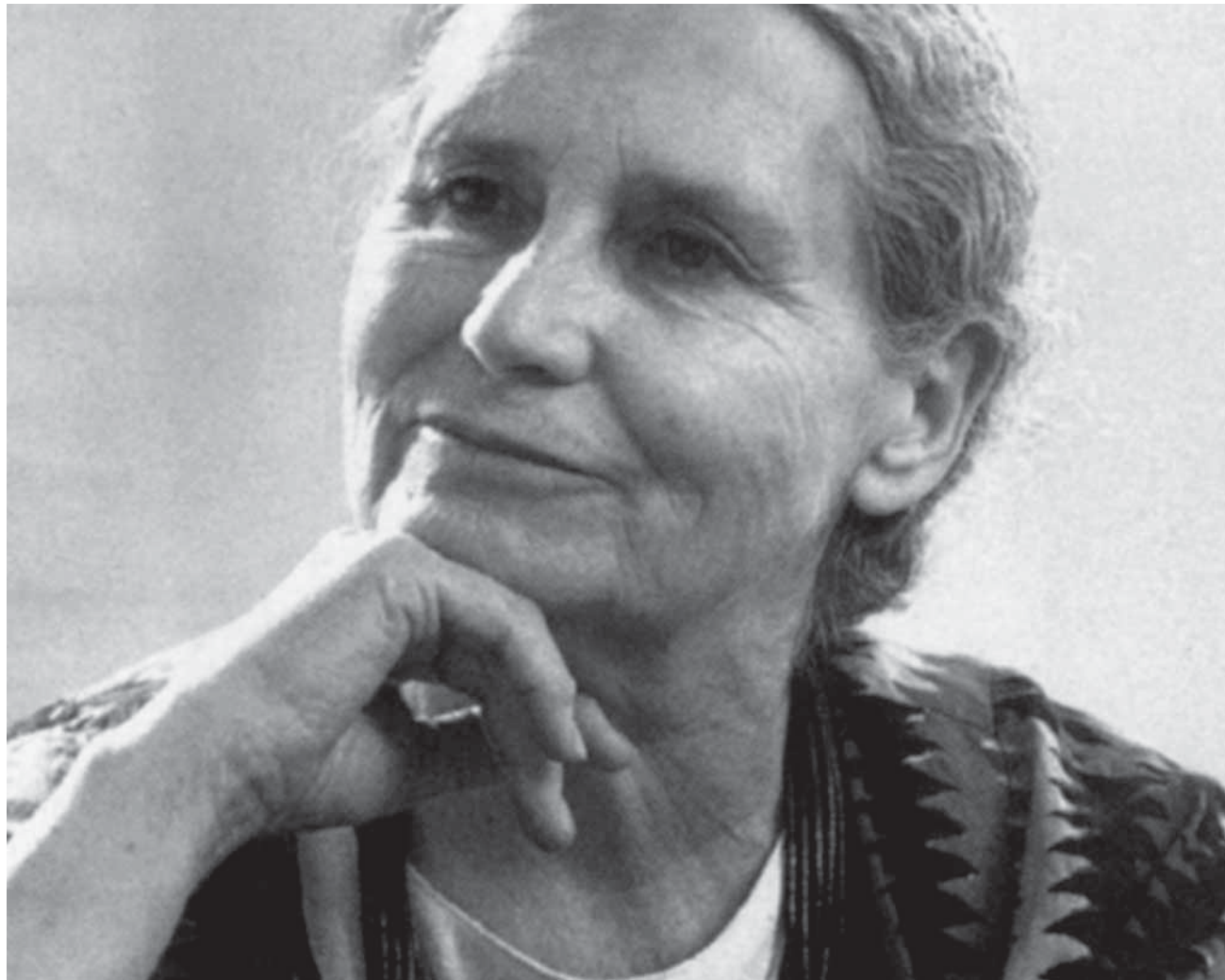
Elkõige lastele mõeldud raamatus õpetatakse, kuidas hoolitseda koju võetud väikese kassipoja eest, et temast kasvaks terve ja heatujuline perelemmik. Vastuse saab paljudele küsimustele, sealhulgas: kuidas harjutada kassi uute pereliikmetega, teiste koduloomade ja loomaarstiga; kuidas õpetada kassi kasutama liivakasti ja kraapimispuud.

Väike-loomade hooldamine
Tõlkinud
Tiina Voolaid
48 lk
kõva köide

Elkõige lastele mõeldud raamatus tutvustatakse erinevaid lemmikloomi

Samas antakse nõu, kuidas leida koju sobiv lemmik ning kuidas tema eest hoolitseda. Lapsed saavad teada, kuidas puhastada jänese, merisea või hamstri puuri, kuidas lemmikloomi toita, nende usaldust võita ja nendega mängida.

Doris Lessing pole oma raamatutes kõhelnud ütlema, mida ta arvab ühiskondlike arengute kohta, aga ta on seda alati teinud inimlike ja mõistetavaid tegelasi luues.

Ilusad unelmad ja tegelikkus

Krista Kaer

Kirjanik Doris Lessing ei vaja Eestis enam pikka tutvustamist. Meile on võtnud tema jõudmine natuke kauem aega kui mujale maailma ning oma osa oli ilmselt ka sellel, et ta ei olnud Nõukogude Liidus soositud autor. Üheks põhjuseks oli kindlasti see, et ta ei kõhelnud välja ütlema seda, mida arvab kommunismist ja Nõukogude Liidust. Pealegi ei olnud see lihtsalt kõrvalseisja seisukoht, Lessing oli ise Rodeesias tihedalt seotud kommunistidega ning ka pärast Teist maailmasõda Inglismaal oli ta tuntud oma vasakpoolsete vaadete poolest.

Oma raamatutes pole Lessing kõhelnud ütlema, mida ta arvab ühiskondlike arengute kohta, aga ta on seda alati teinud inimlike ja mõistetavaid tegelasi luues. Ta ei deklareeri, ta kirjutab kirjandust. Ja küllap see ongi põhjus, miks teda peetakse üheks 20. sajandi olulisemaks kirjanikuks. Kui Doris Lessing Briti Nõukogu kutsel Eestit külastas, astusid Rahvusraamatukogus mulle ligi seal parajasti viibivad saksa turistid ja küsisid, kas nad näevad ikka õigesti ja kas see on tõesti Doris Lessing. Hiljem tulid nad ka kuulama Lessingi esinemist kirjanike liidu saalis.

Pilguheit 1960. aastatele

Romaani "Kõige ilusam unelm" võib nimetada üheks pilguheiduks 1960. aastatele, aga mitte ainult. Raamatu tegevus jõuab välja 1990. aastatesse ja raamatu alguse noortest saavad täiskasvanud. Võib öelda, et see on oma moodi ülevaade ühiskonna arengust

20. sajandi teisel poolel. Ka ei hõlma raamat ainult Inglismaad, vaid see kandub ühe tegelase kaudu Aafrikasse, riiki nimega Zimlia, milles on kerge ära tunda Zimbabwet.

Lessing oma raamatust

Lessing ise kirjeldab raamatu saamisluu mulle antud intervjuus (©Nemcom) järgmiselt: "...ma ei saanud kirjutada oma autobiograafia kolmandat köidet – sest liiga paljud inimesed on veel elus! Nad on mu sõbrad ja ma ei saa seda teha. Ma tahtsin aga kirjutada 1960. aastatest, sest minu meelest oli see erakordselt vastuoluline aeg. Seepärast löingi ma maja, milliseid oli Londonis üsna palju – ja sellega seoses tekib ka üks huvitav küsimus: miks toimuvad teatud asjad järsku kõikjal ühel ajal ning kaovad siis.

Tol ajal kerkis esile üks nähtus, omamoodi majaema, kelle üks variatsioon olin ka mina. Neid oli kõikjal. Nad mingis mõttes kogusid lapsi. Tegutsesid ajaga, mil lastel oli peaaegu kohustuslik oma vanematega halvasti läbi saada. Nii et nad jooksid kogu aeg vanemate juurest ära kuhugi mujale. Minu poeg ei saanud minuga läbi, ta oli läinud kuhugi mujale. Ja minu maja oli täis tema sõpru, kes olid minu meelest imetoredad – ja ma nautisin kõike seda väga. Nende laste juures oli aga huvitav see, et kõigil olid mingid hädad, ning ma ei näe 1960. aastaid sellise paradisisina, nagu seda näevad mõned. Minu meelest on asi praegu palju parem. Ma riskiksin isegi arvata, et neid lapsi kahjustas ja mõjutas sõda. Nad olid kas ise olnud sõjaaja lapsed või olid nende vanemad sõjas võidelnud. Ja sõda ei lõpe

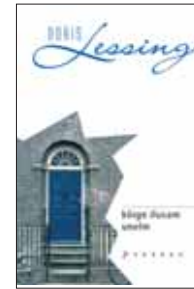
rahu väljakuulutamisega, sõja mõju kestab edasi.

Ja seal raamatus on seltsimees Johnny, kes põhineb tollal väga tuttavalt tüübil, elukutselisel kommunistil, kes oli enamasti tõsine, kandis harilikult sõjaväelise löikega Mao-pintsakut ning aina vahutas kommunismist. Ta oli sallimatu. Nad olid täiesti kohutavad. Ja raamatu ilmumisest saadik olen ma saanud mitmel vanalt sõbralt kirju: "Oh, jumal, Doris, kas me olime tõesti nii jubedad? Jah, ilmselt olime!" Vaat säärased kirjad."

Autobiograafia asemel

Kuigi Lessing kirjutas "Kõige ilusama unelma" autobiograafia asemel, on siiski tegu romaaniga ja tegelased on pigem koondkujud kui konkreetsed inimesed, mõne üksiku erandiga. Raamatus kirjeldatud sündmused leidsid aga aset ning ka Zimlia tegelikkus põhineb realsusel, millega Lessing on väga hästi kursis. Ta lahkus küll Rodeesias pärast Teist maailmasõda, kuid külastas seda sageli sellest hoolimata, et teda ei tahetud seal näha ei valgete ega ka Mugabe valitsusajal.

Praegu 85-aastane kirjanik töötab edasi, esinemiskutsetest tal puudus ei ole ning kevadel andis ta kirjastajatele üle oma uue romaani.

Kõige ilusam unelm
Doris Lessing
Inglise keelest
tõlkinud
Krista Kaer
392 lk
kõva köide

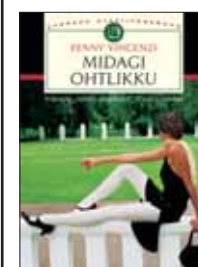
ilmunud

Kahel pool kanalit
Erkki Toivanen
Soome keelest
tõlkinud
Piret Saluri
128 lk
kõva köide

Tuntud raadio- ja teleajakirjanik Erkki Toivanen, keda kindlasti teavad paljud ka Eestis, on teinud reportaaže Brüsselist ja Pariisist, Londonist ja Roomast, olnud Euroopa pöördeliste sündmuste juures ja neid kajastamas.

Erkki Toivanen on 40 aastat elanud kahel pool Inglise kanalit ja pidanud ametit, kus tal tuli vahendada soomlastele Suurbritannia ja Prantsusmaa elukorraldust ning uudissündmusi. Oma raamatus võtab autor kokku pikkade tööaastate jooksul korjunud muljed.

Midagi ohtlikku
II osa 1. raamat
Penny Vincenzi
Inglise keelest
tõlkinud
Piret Orav
Sari "Varraku ajaviiteromaan"
384 lk
kõva köide

"Midagi ohtlikku" on saaga "Ajastu ahvatlused" II osa esimene raamat, milles jätkub Lyttonite kirjastusperekonna lugu. Kaksikud Adele ja Venetia on täiskasvanuks saanud ja naudivad oma privileeeritud elu. Tulevik aga ei paistagi enam nii pilvitu: Saksamaal on võimule tulnud natsid. Venetia mõistab, et ta abielu oli viga ja püüab leida sellest väljapääsu. Adele jääb kahe väikese lapsega sõjakeerisesse sattunud Pariisi. Samal ajal ilmutab südikust ja asjatundlikkust Barty Miller, kelle leedi Celia oli agulivaesusest päästnud.

Tikkimine ja pisted
Anita Gunnars
Rootsi keelest
tõlkinud
Eha Org
64 lk
kõva köide

Illustreeritud käsiraamat sisaldab 200 tikkimispistet ja tikkimisõmblust. Selged ja lihtsalt jälgitavad joonised näitavad sammhaaval iga piste või õmbluse tikkimist ning kõrval on ka kirjeldatud tehnika foto.

Suur massaaži-raamat
Eileen Bentley
Inglise keelest
tõlkinud
Marju Algvore
256 lk
pehme köide

"Suur massaažiraamat" annab juhiseid masseerimiseks koos abistavate piltide ja joonistega, pakkudes võimalust samm-sammult tutvuda laia traditsioonidel põhineva valikuga: holistlik massaaž, hiina massaaž, shiatsu, reiki, intuitiivne massaaž, aroomteraapia, refleksoloogia ja peamassaaž.

ilmumas

Laps tahab koduks päikesekoda

Heljo Mänd
Kunstnik
Ülle Meister
64 lk

Armastatud lastekirjaniku Heljo Männi luulekogumik koosneb kahest osast: "Lapse laulud" ja "Palvelaulud".

"Lapse lauludes" on koondatud luuletusi laste igapäevaelu rõõmudest ja muredest.

Lugeja leiab siit "Rõõmulaulu", "Sünnipäevalaulu" ja "Õnnelaulu", aga ka "Nutulaulu" ja "Tühjajutulaulu".

Autor näeb maailma lapse silmadega: väike inimene ei taha, et täiskasvanud teda keelavad ja käsivad, soovides, et ta käitaks täiskasvanute mõistes korralikult. Laps on veel püsimatu ning seetõttu võivad tema ettevõtmised ebaõnnestuda ja pahandusigi kaasa tuua. Mitmes luuletuses kirjeldatakse kaasa-kiskuvalt lapse fantaasiamänge ja unenägusid.

"Palvelauludes" on laste õhtupalved. Lapsed avaldavad oma salasoove, nii reaalseid kui ka ebarealaalseid, nii tõsisemaid kui pealtnäha tühiseidki: üks soovib toredat mänguasja, teine aga haigele emale tervist. Siirast südamest tulnud palved aitavad lastel rahulikult uinuda.

Kas TEAte?
Kelle koer on Nuusu?

Vihje: vastamisel on abiks üks TEA Kirjastuse lasteraamatute sari.

Vastused saatke meile info@tea.ee või TEA Kirjastuse aadressile (10118 Tallinn Liivalaia 28). Õigesti vastanute vahel loositakse 4. novembril välja kolm Heljo Männi uhiuut luulekogu "Laps tahab koduks päikesekoda". Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus "Kas TEAte?" septembrikuu küsimusele: keemiliste elementide tabeli koos põhjaliku lisainfoga avastaja, avastamise aja jpm kohta ning roma numbrite teisendaja leiate TEA koolivõõrsõnastiku CD-ROMilt.

TEA lasteraamatute TOP 2006

1. Mõmmi tähemäng. Heljo Mänd
2. Rebase-Riho jõulukalender. Heljo Mänd
3. Mõmmi saladuslik mäng. Heljo Mänd
4. Vesta-Linje ja hirmus emme. Tove Appelgren
5. Mõmmi lugemik. Heljo Mänd
6. Mõmmi lugemik. Kuulamisraamat. Loeb Ivo Eensalu
7. Leelo-Leevikese jõulukalender. Heljo Mänd

Olivia Saare naerulohkudega maailm

Riina Lõhmus

Tea Kirjastus

Tuntud ja armastatud lasteluuletaja Olivia Saar on rühikas ja kaunis daam. Nooruslik oleks tema kohta öelda isegi liigne, sest ta ongi oma parimais aastais ja nagu ühele 75-aastasele sõltumatule hingele kohane, otsis ta elus uusi väljakutseid ning asus sellest suvest tööle lastekirjanduse osakonna vanemkonsultandina TEA Kirjastusse käivitama lastekirjanduse valikkogude väljaandmist.

Sa nagu polekski kuulnud, et sinust poole nooremategi polevat Eestis väljavaateid?

Minu ümber inimesed imestavad tõesti, kuidas nii saab üldse olla, et minu eas minnakse kuhugi tööle ja veel niisugusesse noorde, tugevasse ja tuntud kollektiivi.

Nii et see on minu jaoks ka natuke muinasjutuline. Aga ma arvan, et Eestis on need ajad vist möödunud, kus ei vaadatud inimeste võimetele, vaid vanuse verstaapstile.

Oled mäetaguselt pärit Ida-Virumaa tüdruk, kes viieaastaselt lugemise selgeks sai ja juba aasta hiljem oma esimese luuletusega kooli seinalehes lugejate ette astus. Kuidas tulid kirjanduse juurde?

Minu isa kui kirjandusest huvitud inimene tellis koju ajakirja Laste Rõõm, see oli minu meelest maailma kõige ilusam ajakiri, minu igakuine rõõm. Tegelikult algab ju iga lapse kirjandushuvi kodust.

Kui väike laps ikka näeb raamatut, saab seda käes hoida, koos ema-isaga pilte vaadata, isegi kui ta ei oska veel lugeda, siis ei unusta ta raamatut ka täiskasvanuna, tulgu või mitu põlvkonda arvuteid peale. Kool saab hiljem seda huvi süvendada, aga ikkagi kodu, kodu on selle huvi andja.

Kuidas sinust luuletaja sai?

Selles on eelkõige "süüdi" mu töökoht. Aasta oli 1955, kui mind suunati lastekirjandusse, kus töötasid või tegid sel ajal kaastööd Jaan Rannap, Heljo Mänd, Ellen Niit, Rein Pöder, Aino Pervik, ka peatoimetaja Holger Pukk kirjutas ise. Hiljem ka Leelo Tungal, meie ajakirja noor kirjasaatja, kelle esimesi luuletusi avaldasime. Õhkkond toimetuses oli loominguline ja ega minagi saanud kirjutamisest kõrvale jääda.

Paljud toonased parimad lasteraamatud saidki alguse just ajakirjade juurest.

Hea lasteraamat sünnib kirjaniku ja kunstniku üksteist mõistvas ja toetavas koostöös, ütleb Olivia Saar.

Kui palju tundsid poliitilist survet?

Lasteajakirjandus jäi põhilistest poliitilistest mängudest väheke kõrvale ja meil olid seetõttu vabamad käed. Suurte juhtide juubeleid tuli muidugi ka Pioneeri ja Tähekesse veergudel tähistada, aga neil puhkudel tõlkisime midagi vene keelest ja enamasti sellest piisas. Eks üht-teist värvikat juhtus meilgi. Kord Lenini sünnipäevaks panime sissekaanele mingil konkursil auhinna võitnud kompositsiooni – suure seest tühja maakera, mille keskel oli Lenini pea. Sümbol missugune! Aga mingi kontroll juhtus kaant läbi valguse vaatama, kehv paber paistis reetlikult läbi ja Lenini pähe tekkis kaanepildilt läbi kumav punane rätik. Värv ju tolle aja kohta õige, aga ikkagi tuli meil trükikojas kõik 40 000 kaant maha rebida.

Ka ajakirjade talvenumbreid valvati hoolega, et poleks viiteid jõuludele.

Kord oligi ütlemist, kui Ellen Niidu luuletuses riimused "ingel" ja "kringel". Aga et luuletuse tekst trükiti suurte tähtedega, siis mängisime natuke lolli, et mis jõuluinglist te räägite, Ingel ju lihtne Hiiumaa naisenimi. Muide, too luuletus on ka peatselt TEA Kirjastuse väljaandel ilmuvas Ellen Niidu valikkogus lugeda.

Sarjas "TEA lasteluule varalaegas suurematele" ilmub peagi ka Helvi Jürissoni valikkogu "Mägra maja", mille nimiluuletus sai omal ajal kurikuulsaks.

Helvi Jürisson tõi meile toimetusse korraga mitu luuletust. Ühes neist, "Mägra majas" tuleb ida poolt kuri Kährrik koos suure suguvõsaga, ajab vagura Mägra oma urust välja ja hakkab ise tema kodus laiatama. Illustraator Asta Vender joonistas kurjale Kährrikule selga

vatijope, jalga vildid, pähe sonimütsi ja kaenlasse samovari. Viide kurjale idanaabrile oli selgemast selgem ja luuletuse kuulsus rahva seas paisus kui lumepall. Toimetuse suunas viibutati küll karmilt näppu, aga ajakirja müügilt ära ei korjatud. Agarad ajalehemüüjad ise peitsid kõmulise Pioneeri leti alla ja müüsid siis vandeseltslaslikult valitud kundedele.

Sinu enda loomingust on sündinud 21 luulekogu ja neli proosaraamatut ning peagi on kolmes uues kogumikus lisa tulemas. Seda pole vähe!

Ma pole kunagi olnud selline autor, kes paneb käsikirja kokku ja siis käib seda pakkumas. Aga ma olen alati kirjutanud ning kolleegide toetusel ja ergutusel on need kogud sündinud.

Suur üllatus ja suur rõõm oli vastu võtta Karl Eduard Söödi lasteluule preemia 1988. aastal. Tore on näha oma luuletusi siin-seal ajakirjades ja õpikutes, isegi reklaamis.

Seni olen kirjutanud kõige rohkem just väikestele lastele. Nüüd tahaksin kirjutada pigem mõtteluulet, tõsisemalt, suurematele.

Mis teeb hea lastekirjanduse heaks?

Kirjutama peab südamega. Ja oma väikesele lugejale mõeldes, temaga dialoogis. Mitte lihtsalt kirjutamise pärast ja pilvedes hõljudes. Kirjanik peab tahtma oma lugejale midagi öelda ja tal peab olema, mida öelda. Ka kunstnikutöö on tähtis. Aga hea lasteraamat sünnib kirjaniku ja kunstniku üksteist mõistvas ja toetavas koostöös.

Mis on sinu suurim soov oma kolleegide loominguga väljaandmist korraldades?

Lugesin just eile Heino Väli valikkogu, mille ta tütar kokku pani. Heino Väli oli ka minu kunagine hea kolleeg ja lugedes kogesin tõelist taasavastamise rõõmu. Siis mõtlesingi, kui palju on tulnud uusi lugejaid juurde ajast, kui need lood viimati ilmusid.

Oleks ju lausa patt, kui nii hea kirjandus jääks vaid vanadesse raamatutesse, mida keegi on küll kunagi lugeanud, aga mis enam kätte ei satu. Ja kui põnev on vanema põlve lastekirjanike loomingut kokku seada noorte andekate autoritega, Jaanus Vaiksooga, Aidi Vallikuga. Või Jaan Kaplinski ja Ellen Niidu keele kõla rikkuselt ilusat loomingut lastele tutvustada.

See on mu rõõm ja missioon. Ja ma olen õnnelik.

Avagem raamatuid julgemalt!

Triin Reis

Oktoobri esimesel nädalavahetusel toimus Tallinnas järjekordne mess "Laps ja pere", kus käis üllatavalt palju inimesi ja kõikide bokside juures oli parasjagu sagimist.

Tore oli näha, et ahvatlevate mänguväljakute ja mänguasjade kõrval leidsid lapsevanemad tee ka raamatute juurde.

Silma hakkas, et raamatutesse suhtutakse veidi arglikult. Huvi on suur, kuid eriti innukalt küsima ei tulda. Küllap on selle taga eestlase tagasihoidlik loomus.

Aga kui huvilisele raamat avada ning seda paari sõnaga lähemalt tutvustada, lööb silmis justkui tuluke põlema: "See on raamat, mida minu lapsel vaja on!"

Eriti nähtavalt tärkas inimestes huvi siis, kui neile juba peatselt ilmutat

"Lapse terviseentsüklopeediat" tutvustati. Vestlused lapsevanematega näitasid, et sellist raamatut, mis käsitleks lapse tervist alates tema sünnihetkest kuni koolimine kuni, on tõesti vaja.

TEA Kirjastus on lastele suunatud teoste väljaandmisel alati silmas pidanud seda, et raamat oleks lapse jaoks arendav.

Mess "Laps ja pere" pakkus head võimalust lastel endil läbi mängida "Logico" mängusid, proovida arvutis

loodusõppekomplekti "Minu esimesed avastused looduses", ise joonistada "Kukeaubitsa" harjutusvihikutesse ning kuulata CD-lt Heljo Männi vahvaid Mõmmi-lugusid.

Äärmiselt tore oli messil näha nii paljusid tulevasi emmesid koos pere vanemate laste ja issidega, kes lihtsalt rõõmu koos veedetud puhkepäevast ning messil kogutud uutest teadmistest.

Mängult või päriselt?

Diana Leesalu kirjutab noorsooromaani, mis võitis ülekaalukalt Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse ja kirjastuse Tänapäev korraldatud 2005. aasta noorsooromaanivõistluse. Nii huvitavat, läbimõeldud ja hea sõnakasutusega teksti kohtab harva. Kuidas Diana selleni jõudis, kirjutab ta juba ise.

Diana Leesalu

Kui kogu lugu tegelikult alguse sai, ei osanud ma selle kohta mitte kuidagi "mängult on päriselt" öelda. Ma olin täiesti kindel, et on üksnes päriselt. Ja ainult kohati natuke nagu mängult kah.

Mäng tuli siis, kui igavaks läks ja mitte halligi polnud nendel pimedatel öhtudel ühikas teha. Ja te ei kujuta ette, mida üks koduse distsipliini ja täiskasvanud inimeste haardest välja pääsenud noor mõistus suudab genereerida, kui tekib reaalne oht igavuse käes otsad anda.

Hulluks läksid asjad siis, kui vahe reaalsuse ja mängu vahel hakkas aeglaselt, kuid üsna järjekindlalt ära kaduma. Ja mingil hetkel oli mänguasju juba täiesti võimatu päästa...

Ma oleks selle loo kirjutanud varem või hiljem niikuinii. Aga tundus, et just praegu on õige hetk.

Kas või pelgalt sellepärast, et praegu ma veel tean ja oskan. Ma ei ole veel suureks kasvanud. Ma ei ole veel välja kasvanud. Ma ei hoiu veel oiates kätega peast kinni. Mul ei ole veel keskeakriise, mida noorte inimeste väärtushinnanguid materdades leevendada.

Ja ma tean, et vähemalt need, kellest

ma kirjutatan, usuvad mind. Ja minusse. See on piisav põhjus...

Aga mitte ainus. Teine põhjus on veel. Missioonitunne pole kindlasti mitte õige sõna, kuid on tõenäoliselt esimene, mis teile lugedes pähe võib tulla.

Tegelikult on see lihtsalt soov näidata, millised tagajärjed mõnel puhtalt naljaviluks või igavuse peletamiseks genereeritud rumalal ideel võivad olla. Ja et mõnikord võib üks pealtnäha pisike müksamine põhjustada uskumatult suurt laastamistööd.

Ma ei taha kellelegi näidata jõhkrust, roppust või vastikuid sündmusi ainult sellepärast, et nii on kihvt ja vägev. Ma tahan näidata tagajärgi koos põhjustega ja raputada pisut neid, kes juba liiga sügavale mängu sisse on imibunud.

Ah jaa... kolmas põhjus. Ma olen natuke tüdinud sellest üldlevinud veendumusest, et noored ei taha enam lugeda.

Küsige mõne kooliõpilase arvamust kirjanduse kohta. Ma usun, et võin üsna julge südamega saadava vastuse peale kihla vedada. Aaappii... kohustuslik kirjandus!?!? See on igav! See tapab meid. Mul ei ole selle jaoks aega. Ma ei viitsi. Kas teile ei tundu, et kuskil on tehtud viga? Äkki on alustatud vales otsast?

Kõigepealt tuleb tekitada huvi.

Ja mis tekitab huvi enamuses noortes inimestes? Äratundmine. Arusaamine. Reaalsus... olgu, vahel ka reaalsuse kaotamine.

Igatahes, pigem jõuline sündmustele orienteeritud tempokas teemakäsitlus kui pikk ja igav tegelaste sisemo-

Diana Leesalu.

noloog. Äkki tuleks kõigepealt alustada sellest, mis on praegu ning alles seejärel minna ja vaadata, mis oli varem?

Siis kui elsid Andres ja Pearu või see paganama veider kuningas Oidipus?

Ah, kurat seda teab.

Peaasi, et igav ei oleks...

Mängult on päriselt
Diana Leesalu
Kujundanud
Indrek Sirkel
280 lk
pehme köide

Tervitus Pariisist!

Ma ei tunne sind. Ma ei tea, kui vana sa oled. Kas sa oled naine või mees, rikas või vaene, kõrgharidusega või mitte, usklik või uskmatu? Ainukese asjana tean, et oled eestlane, oskad eesti keelt – muidu sa mu raamatut kätte ei võtaks.

Ka sina ei tea minust kuigi palju. Natuke siiski, kui oled juba sirvinud minu esimest raamatut "C'est la vie" või kui oled näinud filme "Libahunt" ja "Lindpriid". Siis tead vähemalt mu välimust, ehkki nendes filmides olin veel väga noor.

Sageli minnakse vanaduses endast kirjutades härdaks, hakatakse idealiseerima oma elu ja inimesi enda ümber, pehmendatakse kõiki elusündmusi, nii kurbi kui ka lõbusaid. Mina selles olukorras veel ei ole ja luban, et minuga sul igav ei hakka, sest kõige rohkem vihkan ma igavust!

Niisiis läheb mulle väga korda, kuidas sa suhtud minu kirjutatusse, kas sa mõnikord naerad ja vahel nutad või jättab sind kõik täiesti külmaks.

See raamat ei ole fantaasia vili, kõik sündmused on aset leidnud, neist enamik Nõukogude Eestis ajavahemikus 1971–1981. Ennast tundes hoiatan ette, et kindlasti kaldun ma vahel teemast kõrvale ja kindlasti satud sa koos minuga ka hoopis teise aega, mis kestab

tänaseni ja mille tegevus toimub peamiselt Pariisis.

Mõne inimese nime, kellega minevikus kokku puutusin, olen unustanud, ja nende ees ma vabandan. Aga mõnda inimest ei nimeta ma meelega nimepidi, ehkki nad ise tunnevad end siin lehekülgedel ära. Aga võib-olla ka mitte, kes teab, kõik on ju siin elus võimalik. Kindlasti on neidki, kes tahaksid mõnda seika oma elust ja ka mind igaveseks unustada.

Pühendan selle raamatu oma pojale. Huvitav, kui ta oleks saanud valida, siis millise ema ta oleks endale valinud? Olen see, kes ma olen ja ta peab sellega leppima, sest me ei saa enam midagi muuta. Ma armastan teda väga, sest ta on minu poeg.

Head lugemist!

Ene

kevadel 2006 Pariisis

Bonjour de Paris!
Tervitus
Pariisist!
Ene Rämmeld
264 lk
pehme köide

Vaba vaim ja hullud teadlased

Enn Vetemaa, teid on ikka paelunud hullud või teadlased või hulluvõitu teadlased, ehkki ise te seda ju eriti pole. Millest selline huvi? "Vaba vaimu vennaskond" selliste tegelaste ümber keerlebki.

Olen heale küsijale tänulik, et ta mind ennast päris hulluks ei peagi. Arvan, et ta siiski mõneti eksib: kui inimene on pool sajandit elanud ettekujutatavais verbaalses (vahel ka heli-) ilmas, siis, kui tal just kotkas õlal ei istu, on linnuke peas kindlasti.

Ent teadustega olen ma isegi ju pisut kokku puutunud ning keemiaalase kõrg- (pigem küll "kerge-") hariduse saanud. Loomulikult on see kõik ebaapiisav, mistõttu pean iga uue raamatu puhul, kus teadusest ja sellele lähedastest inimestest juttu, end raske tööga valitud ainevallaga enam-vähem kurssi viima.

Miks ma nii vaeva näen? Juba viiekümneselt tekkis mul tõrge nn puhtpsühholoogiliste romaanide vastu: ma ei osanud inimsuhetest enam midagi uut välja pigistada. Sain aru, et inimeste suhteid saab kas või patopsühholoogiasse kuuluvaid strihhe kasutades küll veidi põnevamaks teha, ent varem või hiljem jõuad tupikusse ikka. Täiskuud, söömist, armatsemist ning imelisi looduspilte on üliandekad loojad varrukast puistanud juba aastasadu. Ma tean, et midagi neist paremat mul pakkuda pole.

Ent meie ajastul on palju sellist, mida meie kirjanikest eelkäijad lihtsalt ei saanudki kujutada, sest neid ei tuntud veel.

Thomas Mann oli vist esimene geniaalne kirjanik, kes hakkas väärtkirjanduse ainevalda laiendama, jälgima teaduse arengut esteetika ja eetika aspektist.

Mind nakatas teadusehuvi hilises keskeas. Ja seda ka pragmaatilistest kaalutlustest lähtuvalt: teadused loovad ju täiesti uue maailmapildi. Jumalat otsime me muidugi innukalt edasi, kuid juba Suure Paugu valgusel ja kõminas...

See kõik on ahvatlev ja eks sellest üritan ma oma uues romaanis kirjutada nii hästi, kui poole sajandi vältel rohkem kui tosin romaani kirjutatuna ära õppinud olen.

Mihkel Mõisnik

Vaba Vaimu Vennaskond
Enn Vetemaa
Kujundanud
Rein Seppius
528 lk
kõva köide

ilmunud

CSI: Patune linn
Max Allan Collins
Tõlkinud
Ehte Puhang
312 lk
pehme köide

CSI: Topeltmäng
Max Allan Collins
Tõlkinud
Ragne Kepler
288 lk
pehme köide

Viimaste aastate populaarseim telesari CSI on nüüd saanud ka menukaks raamatutarjaks. Esimesed kriminullid "Patune linn" ja "Topeltmäng" tutvustavad lugejale Las Vegase kriminaalide keerulisi juhtumeid. Peategelased on ka telesarjast tuttavad Gil Grissom, Catherine Willows, Warrick Brown, Nick Stokes ja Sara Sidle.

Guinnessi maailma-rekordid 2007
Tõlkinud
Matti Piirimaa
288 lk
kõva köide

Tänavugi ilmub Guinnessi maailma-rekordite uus raamat ja kõik, mille poolest raamat kuulus, on omal kohal. Kujundus ja fotod on vapustavad, lehekülgi saab välja voltida ning raamatus on tuhandete kaupa põnevaid, uskumatuid ja ka lausjaburaid rekordeid. Praegu on eestlaste nimel 11 maailma-rekordit.

Targad sõnad
Jo Ryan
128 lk
kõva köide
ümbrispaber

"Targad sõnad" on kogumik inspireerivaid ja optimistlikke tsitaate, mis inimesi lohutavad ja aitavad muredest üle saada. Raamat on illustreeritud võrrate loomafotodega.

Kaisuteraapia raamat
Kathleen Keating
Tõlkinud
Margit Mägi
Illustreerinud
Mimi Noland
72 lk
kõva köide

Rahustava ja soojendava toimega kinkeraamat ning kaisuteraapeudi õpik ühekorraga.

Meeleolu parandab see mõnus väike raamat kindlasti.

Ebameeldivate kõrvaltoimeteta, katsetatud ühtviisi edukalt nii inimeste kui loomade peal.

ilmunud

Arutlusi õpetaja kutse-etikast

Ismo Pellikka,
Vuokko Vienola,
Pirjo Nuutinen,
Anneli Niikko
Tõlkinud
Juta Luuri
80 lk

Õpetaja kutse-etika teemadel arutlev raamat koosneb artiklistest ja pakub mõtlemissainet nii õpetajatele, lapsevanematele kui ka lasteaiaõpetajaks õppijatele.

Vuokko Vienola uurib oma artiklis õpetajate eetilist ja moraalselt käitumist igapäevaolukordades, seda, kas nad lähtuvad oma südamehäältest või reeglitest ja piirangutest. Pirjo Nuutise artikkel käsitleb võimuilminguid kasvatuses. Professor Anneli Niikko artikkel võtab kokku vastavas uurimuses osalenud lasteaiaõpetajate, lapsevanemate ja lasteaiaõpetajaks õppijate käsitused kasvatuses ning iseendist kasvatajatena.

Aforismide kuldvara

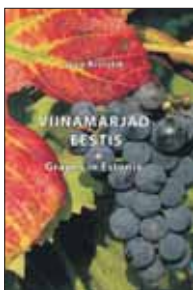
Koostanud
ja tõlkinud
Heiki Raudla
ja Ringa Raudla
368 lk

Aforismide kolmas, viimane ja ühtlasi selle sarja "kuldne" aforismikogumik on nii seest kui väljast kõige kuldsem raamat. Kuna sarja esimene, "raudvara", on juba poletitud kadunud, on õige aeg endale või sõbrale kingituseks osta uus nooruslikult kujundatud raamat tarkade mõttematerjalidega.

Füüsilisest isikust ettevõtja käsiraamat

7. trükk
Olavi Kärsna
344 lk
pehme köide

Maksunõustaja Olavi Kärsna käsiraamat on juba 1999. aastast olnud asjalik abiline nii alustavatele ettevõtjatele kui kogunud tegijatele. Äsja müüki jõudnud seitsmes, uuendatud trükk on säilitanud sellele käsiraamatule traditsiooniliselt omase kasutajakeskse ülesehituse. Samas pakutakse lahendusi uutele, seadusandluse olulistest muudatustest tulenevatele probleemidele: kuidas maksta sotsiaalmaksu 2006. aasta eest ning mida uut toob 2007. aasta seoses muudatustega tulumaksuseaduses.

Viinamarjad Eestis

Jaan Kivistik
152 lk
pehme köide

Raamat tutvustab meil kasvatatavaid viinamarjasorte, mis on hea vastupidavusega haigustele ning seetõttu võib õigeid valikuid tehes saada kasvatamisel hakkama kemikaalideta. Autor on sordikirjelduste koostamisel tuginev enda Rāpinas tehtud vaatlustele ja mõõtmistele, ent pidanud silmas teiste viinamarjakasvatajate kogemusi.

Jaapani-huvi pani sõnastikku looma

Silvi Villo

Eestis üle kuue aasta elanud jaapanlanna Akane Nishikado ning 1998. aastal Järveotsa Gümnaasiumi lõpetanud Heiki Sooneste otsustasid paar aastat tagasi koostada Eesti esimese jaapani-eesti sõnastiku, millele järgnes sellel aastal ka eesti-jaapani sõnastik.

Heiki Sooneste mõlgutas juba 1995. aastal mõtteid jaapani-eesti sõnastikust. Siis oli plaanis teha virtuaalne sõnastik. Unistuse elluviimiseks võeti ühendust isegi ühe Austraalia ülikooli professoriga, kes on sel eesmärgil Windowsi keskkonna jaoks välja töötanud väga kasutatavasõbraliku tarkvara. Tol ajal oli see eurooplase jaoks ainus võimalus kirjutada jaapani keeles. Projekti algust, kuid töö mahukuse tõttu jäi asi tol korral katki.

"Kuigi olin tol ajal vaid 15-aastane, ei loobunud ma oma unistusest koostada Eesti esimene eesti-jaapani ja jaapani-eesti sõnastik. Õige hetk saabus aastal 2004, tänu kirjastusele Ilo ja Tallinnas asuva Jaapani suursaatkonna töötajale härra Taro Kageyamale. Nende ettepanekud ja soovitusel olid hindamatuks abiks," ütles Heiki Sooneste.

Mõlema sõnastiku puhul peavad autorid väga tähtsaks fakti, et projekti tunnustas Jaapani valitsus, kelle toetusel need ilmusid. Sõnastikud on Eesti ja Jaapani vaheliste suhete arendamisel end õigustanud.

Akane ja Heiki endast

Akane: Sattusin Eestisse täiesti juhuslikult, Järveotsa Gümnaasiumi jaapani keele õpetaja kutsel 1997. aastal. Juba järgmisel aastal hakkasin õppima eesti keelt ja kultuuri Tallinna Pedagoogikaülikoolis. Bakalaureusekraadi sain Tokyo Chuo ülikoolist, kuid magistriõppe lõpetasin 2005. aastal Tallinna Ülikoolis.

Heiki: Huvi Jaapani vastu tekkis mul juba ammu. Oli võib-olla aasta 1989, kui esimest korda elus sain katsuda ning lähemalt näha Toshiba firma patereid. Sealne kiri "Made in Japan"

Akane Nishikado ja Heiki Sooneste sõnul on nad sõnastikesse pannud isiklikud kogemused, mida on saanud seoses eesti ja jaapani keele õppimisega.

mõjus mulle nii, et tekkis soov tulevikus elada Jaapanis. Mul vedas, et just Tallinnas on Järveotsa Gümnaasium, kus hakkasin süvendatult jaapani keelt õppima. Alguses ei läinud keele omandamine eriti hästi, kuid siis ei saanud jällegi pidama.

Koolis hüüti mind jaapanlaseks. Üritasin jaapani keelt õppida isegi matemaatika ja füüsika tunnis; õppisin nii koolis, bussis kui ka kodus.

2005. aastal lõpetasin reklaami ja meedia erialal Tallinna Pedagoogikaülikooli. Isegi bakalaureusetöö oli seotud Jaapaniga – "Reklaam Jaapanis ning jaapanlikkus reklaamis". Ülikooli ajal õnnestus õppida poolteist aastat Jaapanis ülikoolis, mis kujunes väga suureks pöördpunktiks minu elus.

Mis on sõnastiku koostamisel aluseks võetud

Heiki ja Akane: Jaapanis on jaapani keele tasemetestid, millega hinnatakse välismaalaste jaapani keele oskust. Kokku neli taset. 1-kyu (1. tase) on kõige raskem ning 4-kyu (4. tase) kõige kergem. Meie kasutasime põhiliselt 3-kyu ja 4-kyu sõnavara, kuid eesti-jaapani sõnastik sisaldab veidi ka 2-kyu ning vaid Eestile omaseid sõnu.

Kuna jaapani keel on oma olemuselt väga eriline, siis on sõnastikes ka väikesed temaatilised lisad, mis sisaldavad välismaalastele harjumuspäraseid väljendeid ning muud vajalikku. Jaapanlastel on asjade loendamiseks erinevad sõnad, mille kasutus sõltub eseme või asja kujust. Öunu loenda-

takse näiteks teistmoodi kui banaane: öunad on ümmargused, banaanid piklikud. Seda omapära peab jaapani keele juures jälgima.

Heiki: Minu jaoks oli kõige raskem leida õiged vastend selle sõnadele, mida eesti keeles lihtsalt ei eksisteeri.

Akane: Tõeline katsumus oli leida õiged vastend eesti taimenimetustele, näiteks kadakale. Jaapanlased ei tunne sellist puud nagu kadakas.

Heiki ja Akane: Me kumbki pole filoloogid, vaid praktikud. Sõnastikesse oleme pannud oma isiklikud kogemused, mida oleme saanud seoses eesti ja jaapani keele õppimisega. Need sõnastikud on mõeldud kasutajalt kasutajale.

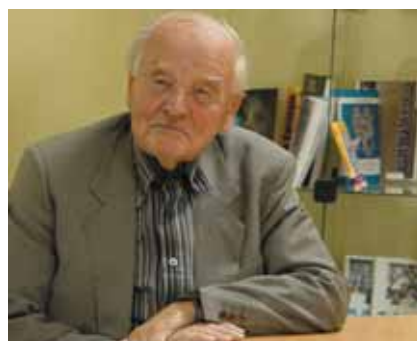
Suurteos eesti rahvapärasesest puutööndusest

Eesti etnoloogia grand old mani Ants Viirese (87) monograafia meie rahvapärases käsitöö ajaloost on esmailmumismisest (1960) saadik saanud klassikaliseks ja ühtlasi bibliograafiliseks harulduseks muutunud. Autori ajakohastatud ja rikkalikult illustreeritud uustrükis on talletatud olulisem sellest tänaseks suurelt jaolt hääbunud rahvakultuuri valdkonnast.

Ants Viires, kas mäletate veel selle raamatu sünnirõõme ja -raskusi pool sajandit tagasi?

Rahvapärases puutöö uurimist alustasin 60 aastat tagasi. Siis oli see täiesti uurimata teema. 1946–1948 tegin jalgrattaga uurimismatku puutöökeskustesse saartel ja mandril.

Meeldejäävaim oli kuuajaline sõit Avinurme, kus terved külad elatasid end puunõude ja tarbeesemete valmistamisega. Kogutud materjali põhjal

Ants Viires.

kirjutatud töö kaitsmisest ülikoolis ei tulnud aga midagi välja, sest olin sõja ajal, 1944 olnud neli kuud Saksa sõjaväes.

Alles Hruštšovi "sula" päevil avanes võimalus oma kandidaaditöö ära kaitseda. Trükist tuli see lõpuks välja 1960. aastal, kümme aastat pärast käsikirja esialgsel kujul valmimist. Esimese ulatusliku teadustööna on see raamat mulle jäänud südamelähedaseks tänini.

Kas seda teemat on peale teie veel keegi uurinud?

Mitte keegi. Minu töö oli esimene ja seni viimane.

Kuivõrd meie rahvuslik puutööndus erineb naabrite omast?

Puunõude osas on näiteks väga selged erinevused juba lätlastega. Põhja-Lätis tehti neid põhiliselt samal viisil kui Eestis, aga suuremas osas Lätist, Kuramaal ja lõuna pool käis see hoopis teistmoodi, olles Kesk-Euroopa linnakäsitöö tüüpi. Eesti käsitöötüüp, sama tehnika oli mingil määral omane Skandinaaviale, Läänemere põhjapoolsele ruumile.

Kui vanaks võib pidada vastavaid oskusi ja töövõtteid?

Puu töötlemise oskus on üldse esimesi tehnilisi oskusi, mille omandavad metsaaladel elutsevad inimesed. Laudnõude tegemise oskus ulatub arheoloogi-

liste andmete põhjal kindlasti esimesse aastatuhandesse pKr.

Mis teid etnograafia juures köidab?

Seesama huvi puutöö vastu ongi mind etnograafiaga sidunud. Sealpeale hakkas see meeldima. Külalt külla ja talust tallu käies materjali kogumine oli erakordselt huvitav. Ja igal pool võeti sind sõbralikult vastu.

Raul Kilgas

Eesti rahvapärasesest puutööndusest
Ants Viires
296 lk
kõva köide

“Eesti entsüklopeedia” saab valmis

Hardo Aasmäe

Eesti Entsüklopeediakirjastuse peatoimetaja

Saateist aastat pärast 8-köitelise ENE ilmumist, 1985. aastal, nägi akadeemik Gustav Naani peatoimetamisel trükivalgust “Eesti nõukogude entsüklopeedia” teise trüki 1. köide.

Teise trüki 1. köite eessõnas kirjutati: “Vahepeal on kõigil elualadel olnud palju edasiminekut. Jõudsasti on edenenud Nõukogude Liidu majandus, kultuur ja teadus, on arenenud sotsialistlik demokraatia, kehtestatud on NSV Liidu uus põhiseadus. Palju uut on kogu sotsialismisüsteemis ja rahvusvahelises kommunistlikus ning töölisliikumises. Muudatusi on maailma poliitilisel kaardil.

Olulisim kõigest uuest kajastub ENE teises trükis. Selle ilmumine langetab aega, mil NLKP on võtnud suuna

nõukogude ühiskonna elu kõigi külgede kvalitatiivsele ümberkorraldamisele teaduse- ja tehnikarevolutsiooni saavutuste alusel. 1. köide ilmub vahetult NLKP XXVII kongressi eel.”

Uus sari kavandati 10-köitelisena, peale nende lisaköide ja kaardiköide. Tollastel tegijatel oli raske ette näha, et väljaantava entsüklopeedia saatuseks on üle elada väga keerulisi aegu.

Alates 5. köitest kannab sari taas eesti üldentsüklopeedia algset nime “Eesti entsüklopeedia”.

1990. aastal kirjutas tollane peatoimetaja Ülo Kaevats: “Iga entsüklopeedia on oma aja peegel. Uut ENE-t ei ole aeg ega ühiskonnaolud hellitanud. Teose erialade mahujaotus, märksõnastik, artiklite ülesehitus jm palgejooned kavandati 1980. aastate alguses range ideoloogilise kontrolli all. Ka esimesed köited koostati sel rahva ja töö jaoks raskel ajal. Suur murrang algas aastal 1988, kui kogu eesti rahvas tõusis võitlusse vabaduse eest.”

Alates 5. köitest oli EE toimetuse vaba poliitilisest ettehoolest ja meid ei kammitsenud enam tsensuur.

Asjaolu, et algust tehti juba enne perestroikat NSV Liidus ja lõpule jõudes on Eesti Vabariik iseseisev ning Euroopa Liidu ja NATO liige, tingis vajaduse täiendavate, Eestit käsitletavate köidete järele.

Nii ongi aastail 2000–2003 ilmunud kolm Eestile pühendatud köidet. EE 11. köide (Eesti Üld) annab ülevaate Eestist erinevate valdkondade kaupa. Tegemist on n-ö klassikalise entsüklopeedia vormiga.

Praegu valmistatakse ette selle köite venekeelset väljaannet. EE 12. köitesse (Eesti A-Ü) on Eesti kohta kogutud teave antud märksõnaliselt. EE 14. köide (Eesti elulood) annab ülevaate meie tuntumate isikute kohta. Need kolm köidet on huvilise jaoks kasutatavad ka eraldiseisvatena.

Maailm meie ümber võib olla kiiresti muutuv, kuid Pythagorase teoreem

on ikka endine. Püsiteadmised meid ümbritseva maailma kohta teevad alaliselt väärtuslikuks iga entsüklopeedia. Muutuv maailm vajab aga pidevaid lisandusi.

Pärast “külma sõja” lõppemist on maailm teistsugune ja selle kajastusena on koostatud EE 15. köide, mis sisaldab teavet maailma maade ja rahvaste kohta, aegade hämarusest kuni tänapäevani.

EE 15. köide “Maailma maad” käsitleb ülevaatliselt kõiki maailma riike, samuti sõltuvaid ja vaidlusaluseid alasid ning tähtsamaid poliitilisi ja majandusühendusi. Siit leiab ka Mait Kõivu artikli riikide tekkimise kohta.

Saame ettekujutuse 194 riigi poliitilisest süsteemist, sümbolilisest, loodusest, rahvastikust, majandusest ja ajaloost. Kasutamise hõlbustamiseks on riigid esitatud tähestikulises järjekorras ning lehekülgede arvu järgi jagatud viide kategooriasse (vastavalt sellele on riikidele eraldatud maht 2, 4,

6, 8 või 12 lehekülge).

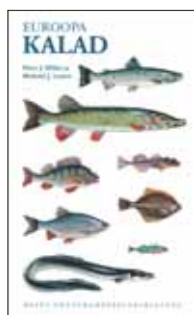
Rohkesti on tabeleid riikide aladusjaotuse, suuremate linnade, geograafiliste objektide, majanduse ning riigipeade ja valitsusjuhtide kohta. Köide on rikkalikult illustreeritud: antakse kõikide riikide lipud ja vapid, skeemkaardid ja muid illustratsioone.

Teos on ühtlasi vaadeldav tekstiköitena möödunud aastal ilmunud “Eesti entsüklopeedia” kaardiköite “Suur maailma atlas” juurde.

EE 15. köide on käesoleva entsüklopeediasarja viimane väljaanne ning on väärikaks lõpp-punktiks 21 aastat kestnud tööle.

ilmumas

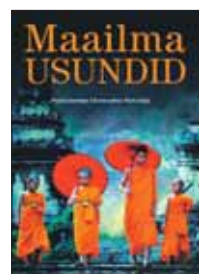

Euroopa kalad

Peter J. Miller,
Michael J. Loates
Tõlkinud
Tiit Raid
288 lk
kõva köide

Kalamääraja kirjeldab kõiki Euroopa mageveekogudest ja meredest leitud liike, andes seltside ja sugukondade peamisi tunnuseid ning üksikasjalikumalt 753 liigi tunnuseid. Ühtlasi käsitletakse iga liigi elupaika, toiduobjekte, sigimist ja elutsükli.

Raamat on hästi ja informatiivselt illustreeritud, töepäraste värvide saamiseks on enamus jooniseid tehtud elusa kala järgi (kokku üle 2000 värvi-joonise). Paljude liikide käsitlemise juures on levikukaart. Raamat kajastab ka Euroopasse tulnud liikide levimisteede. Kõigi Eestis elavate liikide juures on antud nende levila ning ökoloogiline ja looduskaitse seisund, püügikaladel piirsuurused ja püügikeelajad.

Maailma usundid

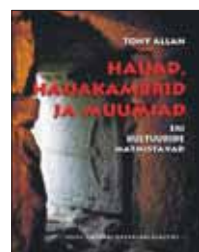
Peatoimetaja
Christopher
Partridge
495 lk
kõva köide

Raamat koosneb mitmesuguste usundite põhjalikest ülevaadetest, alates esiajaloolistest uskumustest ja lõpetades 21. sajandi usuliikumistega. Autorid on oma eriala rahvusvaheliselt tunnustatud asjatundjad. Teksti elavdamiseks on raamatus rohkesti illustratsioone, kaarte ja diagramme.

Kuigi religioone käsitlevad peatükid ei ole oma ülesehituselt ühesugused, sest erinevatel religioonidel on erinevad rõhuasetused, on igas peatükis järgmised peamised alajaotused: ajalooline ülevaade, pühad tekstid, olulisimad uskumused, usutavad ja -pühad, pere ja ühiskond ning vaadeldav usund tänapäeva maailmas.

Raamat sobib eriti õpetajatele ja üliõpilastele, aga ka professionaalidele.

ilmunud

Hauad, hauakambrid ja muumiad

Tony Allan
Tõlkinud
Ivika Arumäe ja
Maarika Toomel
160 lk
kõva köide

Raamat annab ülevaate kõige intrigeerivamatest sajanditetagustest surma ja teispoosusega seostuvatest teemadest. Praegu meie valduses olev teave on nagu piltmõistatus, mille tükid kokkupanemiseks on vaja läinud arheoloogilisi väljakaevamisi, uurimistöid, ajaloo-alaseid teadmisi ja kõrgtehnoloogilist teaduslikku analüüsi. Erinevaid kultuure käsitledes heidab teos valgust paljude rahvaste uskumustele, kommetele, lootustele ja hirmudele, alates germaanlastest ja keldi sõdalastest ning lõpetades muistse Hiina keisridünastiatega. Põnev ja teaberikas, suurepäraste fotodega raamat aitab meid lähemale teispoosusega seostuvate mõistatuste lahendamisele.

Paradiisi otsinguid

Paradiis ja igavik maailma müütides ja usundites
John Ashton, Tom Whyte
Tõlkinud Ivika Arumäe ja Kärt Toomel
160 lk
kõva köide

Raamatus “Paradiisi otsinguid” kirjeldatakse inimliku õnneluse sügavalt juurdunud ilminguid. Teos on jagatud kolmeks suureks osaks I osas “Surematud igatsused” puuduvad nii sõna “paradiis” kui ka seda tähendav rõõmude aed. Õnne ihalemisega ei kaasne alati kujutlusvõime kasutamine ideaalse paiga maalimiseks. Siiski on paljudes ühiskondades olemas üldkujutus õndsast puhkepaigast, olgu siis ajutisest või igavesest, mida selles raamatus ka kirjeldatakse.

Raamatu keskne osa “Lugu Eedeni aiast” tegeleb paradiisi kui rõõmude aiaga. See käsitlus on ühine kolmele suurele monoteistlikule religioonile – judaismile, kristlusele ja islamile. Eristatakse kaht peamist paradiisikäsitlust. Esimeses, mis algab Eedeni aiaga, asub paradiis maa peal ning paradiisi otsimist kujutletakse sõna otseses mõttes katsena taasavastada aia algupärane asukoht. Alternatiivina viis religioosne kujutelm paradiisi kõrgele taevasse. Kohamuutus tõi kaasa ka põhjaliku fookusemuutuse: taevase paradiisi on tõsimeelse igatsuse objekt, aga see igatsus on suunatud kujuteldavasse tulevikku. Kõigi kolme suure usundi müstilistes traditsioonides on taevane paradiis olemas, aga igapähele on see erinev.

III osas “Teised maailmad” jõutakse tänapäeva ja kaugemalegi, uuritakse paradiisi vaimulikkust ja utopia ilmalikkust kontseptsiooni. Eedeni teemasid uuritakse seoses loodusjõududega, mida nii mõnigi kord samastatakse ülima olevusega. Läänemaailmas on Eedeni lugu tugevasti mõjutanud ka “Ameerika unistuse” arengut. Raamat lõpeb Gaia teadusliku ja vaimse kontseptsiooni käsitlemisega, millest nähtub, et tänapäevased ökoloogia-alased debaadid on Eedeni aia piire laiendanud ning asetanud selle üleilmse konteksti.

ilmumas

Suur jõuluraamat
Ene-Maris ja
Tarmo Tali
144 lk
kõva köide
teine trükk

Saatesõnas kirjutab autor: "Ma ei tea, kas keegi oskab kirjutada muinasjutte, millesse ta ei usu, või joonistada pilte, mis pole kunstniku enda arvates tõsed. Mina usun jõuluimesse. Seepärast oli selle raamatu sünnilugu üks pikk ja põnev avastusretk, mis algas lapsepõlvemälestustest ning lõppes esivanemate uskumustele ja tavadele seletuste otsimisega. Uurisin eestlaste, samuti paljude teiste rahvaste jõulukombeid ja uskumusi, nende tausta, levimist üle riigipiiride ning esivanemate paganausust tulenevate arusaamade ühtesulamist ristiusu ettekirjutatuga. Mõistnud, kui vähe me sellest teame, otsustasin ajaloost kogutud killud väljamõeldud lugudele lisada."

Nii leiategi raamatust kahesusuguseid lehti. Valgetel on kirjas päkapikurahva askeldused jõulukuul, enne kui päris pühad kätte jõuavad. Kollastel on aga faktid ja legendid, mis kirjeldavad ühe või teise jõulukombe algust.

Jõulujuttudele on lisatud laulud, mida päkapikurahvas oma toimetamiste juures laulda armastab. Laulude sõnad on kirja pannud Priit Aimla, muusika ja noodigraafika autor on Tõnu Naissoo.

Raamat pälvis Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse korraldataval Nukitsa konkursil 1998. a kaks esimest preemiat – autorile ja illustraatorile.

Et raamatu esmatrükist on möödumas pea üheksa aastat, trükikunst hoogsalt arenenud ja noored lugejad peale sirgunud, otsustasime teise trüki ilmutada detsembris.

Toalilled. 101 rohelist sõpra
Virve Roost
Karin Kaljuläte
portreefotod
taimedest
Kujundanud
Jaan Tammsaar
264 lk
kõva köide,
joonised, fotod

Eesti vaieldamatult parim toalilide asjatundja, *grand old lady* Virve Roost on raamatu eessõnas rõhutanud, et see jääb tema kirjutatutest viimaseks. Tema sõnutsi on häid õpilasi päris mitu, kes tema kogemusi kasutades suurte sammudega edasi astuda võivad.

Selles kaunis raamatus on õpetusi paljude moodsate ja mitmete jälle au sisse tõusnud toalilide kasvatamiseks, hoolduseks, paljundamiseks, puhkeaja üleelamiseks ning kasutamiseks erinevates tingimustes.

Iga kindla liigi või perekonna juures on ka üldjuttu ning suurepäraseid fotod, mis meie aiakeskustes, botanikaaias ja kodudes tehtud. Joonised hõlbustavad ja julgustavad ümberistutamisi, lõikamisi, toetamisi ja paljundamist kindlal käel tegema.

Eesti päris oma toalilleraamat jõuab müügile detsembri algul.

Eespäe herneid keedeti, teisipäe tehti teist rooga...

Signe Siim,
raamatu koostaja

Ise olemine on jälle moodi läinud. Õnneks. Kui 2004. aasta jüripäeval kirjastus Maalehe Raamat 10. sünnipäeva pidas, katsid pidulaua kokad, kelle suur lugupidamine just päris eesti oma kokakunstile kuulub. Nende sulest oli just ilmunud "Eesti rahvusköök", kokaraamat, kuhu lisaks retseptidele on mahutatud ka ajalooline ülevaade meie köögi arengust. Rahvariideselikut triipkoodiga raamatukaaned tundusid tollal päris novaatorlikud, nüüd on triibuliseks läinud paljud kaubad, viimase silmatorkava näitena Kalevi leiva-saiapakendid.

Eesti rahvusköogi raamat sai kiita nii lugejatelt kui kujundajatelt, saades pärjatud 2004. aasta 25 kaunima Eesti raamatu tiitliga.

Veel polnud peomelu vaibunud, kui raamatust tõlkeid nõudma hakati. Kaua tehtud, kaunikene, ütleb vanasõna. Ega hädad asjad üleöö sünnigi ja alles nüüd oktoobris jõudsid müügile "Eesti rahvusköök" tõlke inglise ja saksa keelde.

Kes selle raamatuga tuttav, teab, mida kaante vahelt leida. Kel aga seni erilist huvi nn kama ja verikakkide vastu polnud, soovib äkki sõpru piiri taga rõõmustada. Samuti on köök kultuurilooline osa ja seetõttu raamat väärtuslik kingitus igähele, kes eestlaste eluolust vähegi huvitub või koguni eriskummalisi roogi ise valmistada soovib.

Soe tunne, mis raamatu kokkupanemise ajal kõikides erinevates köökides valitses, seisab minus tänini. Kui suure hoole ja armastusega kokad oma lapsepõlvemälestustest ja toitudest kõnelesid!

Hoolikalt on esivanematelt kuuldu ja proovitu kirja pandud, just isiklik toon teeb maitsvaks ka need kehvakased toidud, mis mõne (pepsi) linnainimese nina kirtsutama panevad.

Kuid tänagi soovivad autoritest kokad oma õpilastel kvaliteetset ja tervislikku eestimaist toorainet au sees hoida.

Raamat on üles ehitatud Eestimaa piirkondade kaupa, et eripärasid paremini välja tuua. Kihnu, Hiiu-, Saare- ja Muhumaa, Läänemaa, Põhja-Eesti, Ida-Eesti, Kesk- ja Lõuna-Eesti, Mulgimaa ja Setumaa – iga piirkonda iseloomustab sealtnikandist pärit kokk ja õpetab parimaid palasid ka valmistama.

Isuäratavad pildid kõikidest spetsiaalselt selle raamatu tarvis valmistatud roogadest tegi Tiit Koha, abiks kaasa Mare.

Raamatu üldosa on kokku pandud Eesti Rahva Muuseumi arhiivide abil, teadur Reet Piiri aitas põnevaid köögiriistu ja ka söögifotosid leida ning kirjutas retseptidega võrrestitud ajaloolise ülevaate "Eestlaste toit läbi aegade".

Usutavasti on põnev seda kõike lähematelt ja kaugematelt maadelt pärit sõpradele tutvustada.

Rahvusköök raamatud on ilmunud Maalehe uue kaubamärgi ESTONIAN GREENFINGERS nime all.

Lapsepõlvest on paljudel mees magus sügislõhn: ahjust võetud küpseõunad. Neid sobib ikka jälle perele ja sõpradelegi valmistada, sarapuupähklite, mee ning vaniljekastmega moodsamat jumet andes.

Mõned väljavõtted raamatust

Kui 1860ndatel hakati pliite ehitama, kandus toidukeetmine koldel rippuvast pajast patta pliidi peale. Ahjus ja kerisel küpsetatud liha asemel hakati liha ahjus pannidel küpsetama ja pliidil pannil praadima.

Kui pliidile kolimisega muutusid toiduvalmistamise nõud, hakkasid muutuma ka lauanõud. Järjest rohkem kasutati puust kausside asemel, milles 3–4 inimese roog, fajansstaldrikuid, mis anti igähele.

Tulid plekknõud ja metallist söögiriistad. Nii mõnigi kurtis, kui raske on nende uute lusikatega süüa, kõrvetavad suu ära. Aga uus aeg ja mood nõudis uut.

Eestisse jõudis kartul esmakordselt 18. saj keskpaiku. Hoogsalt hakkas aga levima alles sadakond aastat hiljem, esialgu mõisaaedades.

19. saj keskel jõudis kartul põllule.

1870–1880 levis kartulikasvatuse kiiresti, eriti Põhja-Eestis. 20. saj alguseks oli kartul saanud igapäevaseks toiduks. Ühtlasi tõrjus kartul toidulaualt nii mõnegi vana harjumuspärase roa, vähenes kaalika-, herne- ja oatoitude tarbimine, läätsed ja naerid kadusid hoopis.

Kuigi kartul on "ainult" 150 aastat meie laual olnud, tavaliselt kartuliroogade rahvustoitide hulka ei arvata.

Kuidas siis nimetada toite, mis üle saja aasta meie toidulaual muutumatult püsinud, näiteks kartuli-tangupuder ehk mulgi puder?

Kartulisalati tegemise traditsiooni on kaasa võtnud võõrsile elama kolinud eestlased, nii võib sellest raamatust leida nii saarlaste kui austraalia eestlaste kartulisalati retsepti.

Lihtsaim ja ilmselt vanim piimast tehtud magustoit oli leivapudi. Hapupiimasse puistati leivatükikesi ja magustati mee, hilisemal ajal suhkruga.

Seda sööki anti näiteks äsja sünnitanud naisele, aga see oli ka laste ja vanade inimeste lemmik.

Estonian National Cuisine
Tõlkinud
Mehis Kivilo
168 lk
kõva köide

Estnische Nationalküche
Tõlkinud
Laine Paavo
Toimetanud
dr Odila Triebel
176 lk
kõva köide

ilmunud

Väike metsamarjaraamat
Eesti 38 tuntuimat metsamarjataime
Ann Marvet ja
Arne Ader
86 lk
plastikkaaned,
taskuformaat
Maalehe Raamatud

kodumaise looduse rikkusi tutvustavas väikeses sarjas ilmus sügise hakul metsamarjaraamat. Et mitte eksida botaanilise terminoloogia vastu, selgitab autor eessõnas, et tinglikult marjadeks nimetatud taimede viljad on tegelikult kogu-, luu- ja õunviljad või hoopis lihakad käbid.

Praegugi võib põõsastelt ja puudelt leida nii söödavaid kui mürgiseid vilju. Pihlaka, kibuvitsa, pooppuu ning viirpuu kaunid viljad hakkavad langevate lehtede vahel iseäranis hästi silma. Mõni hiline pohl või jõhvikaski võib soos uitajale ette sattuda. Kadakamarju on veel õige aeg korjatagi.

Õpetage lapsedki marju tundma, Arne Aderi suurepäraseid pildid on head abilisid.

Väike söögiseeneraamat
Eesti 30 enamkohatavat söögiseent valmimise järjekorras
Ain Raitviir
72 lk
plastikkaaned,
taskuformaat

Kuiva sooja suve järel töid esimesed korralikud sajud kaasa suurepärase seenesaagi. Veel praegugi võib leida männiriisikaid, heinikuid, puravikke. Et olla kindel selles, mida tasub korjata, on see taskuraamat parim ja käepärasim abimees.

Raamat on teine, täiendatud trükk 2004. aastal ilmunud "Väikesest seenemeespeast".

Suur kastmearaamat
365 lihtsat ja kiirelt valmivat kastet, salsat, salatikastet ja dippi
Anne Sheasby
spiraalköide,
208 lk

Head kokka tuntake kastmeid! Kui olete tüdinenud maitsetutest ja ebatervislikest lisaainetega valmiskastmetest ning tahate teada saada, kuidas muuta kõige lihtsam toit tõeliseks hõrgutiseks, on see raamat just teie jaoks.

Siit leiata kastme valmistamise põhitõed ja juhised keedukastmete, õlikastmete ning kooredippide valmistamiseks.

Leiate kastmeid nii soojadele lihakuu kalaroogadele, pastale ja salatitele. Saate nippe vinegrettide, salsade, couliside ja relishide valmistamiseks. Spiraalköide muudab retseptiraamatu hõlpsasti kasutatavaks.

Uue aasta hakul ilmub samas sarjas raamat lihahimulistele, milles retsepte ka köögivilja ja magusroogade valmistamiseks.